

MINORITIES IN THE WORK OF PROFESSOR SLAVKO MILOSAVLEVSKI

Konstantin MINOSKI¹

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Philosophy

Distinguished participants,

It is a great honor and a pleasure of mine to have the opportunity to participate in a debate on the life and work of one of one of the first sociologists in the Republic of Macedonia in the period after World War II, Professor Slavko Milosavleski. His scientific work laid the foundations of the postwar sociology in Macedonia, and more particularly, of political sociology. As the earlier speakers mentioned, he was the first scholar to introduce the course Sociology at the Faculty of Law in Skopje (which he taught until 1974), but he also participated in the creation of the Institute for Sociological, Political and Juridical Research in Skopje. I had the honor to be his student at the graduate studies in sociology in the field of political sociology, to take his exam, but he, together with my dear professors who previously addressed this audience, was a member of the Commission for the evaluation and defense of my Ph.D. dissertation.

In order to be brief, I decided not to talk about topics that my esteemed professors spoke of, but would speak about an issue that Professor Slavko Milosavleski sometimes analyzed as part of his analyses of the political system and the situation in the political life of the former Socialist Federative Republic of Yugoslavia, which was the question of the minorities (ethnic groups, races, nationalities). After the Republic of Macedonia gained its independence he produced a work in collaboration with Mr. Mirče Tomovski (Мирче Томовски), *Albanians in the Republic of Macedonia 1945 - 1995: Legislation, Political Documentation, Statistics* (Албанциите во Република Македонија 1945-1995: легислатива, политичка документација, статистика).

¹ Konstatnin Minoski, PhD, full professor, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Philosophy - Department of Sociology

The problem of the minorities i.e. the national minorities was part of the research subject of Professor Milosavleski in several different studies. It was difficult to contemplate on the issue of democracy during socialism and after, and not address or attempt to analyze the issue of the minorities. Furthermore, Professor Milosavleski opted for the theoretical approach from the perspective of Marxist sociological tradition.

In 1967, Milosavleski published his work *Introduction to Sociology* (*Увод во социологијата*), which served as a textbook for the students of the Faculty of Law in Skopje. What makes this particular work exceptional, as the author also mentions, is the attempt to overcome the vulgar understanding of Marxist thought, i.e. the stance that prior to Marx social thought had no greater significance apart from being *Apologia* of class oppression. To that end, the author gave an extended overview of the development of social thought from antiquity until the emergence of Marxism. In this book, among other issues, are properly addressed the issues of nations, their features, some specifics about the occurrence of the European nations, the national question in Yugoslavia: the political and the legal aspect, the cultural aspect, the economic aspect, the national minorities, along with a theoretical elaboration by the author.

This exact issue, the national question, is present in another work of Professor Milosavleski, *Revolution and Democracy - Essays in Political Sociology* (*Револуција и демократија – оџлеги од њолиџичка социологија*). Analyzing the question of the relationship of the revolution and democracy, where democracy is seen as imminent revolution, Professor Milosavlevski points out that the national question is a test stone of socialist democracy. Although capitalism is the era of the birth of the nation and the national question, in its frames, the problem of the nation and the national question in any nation has never been consequently resolved. He believed that the national question is the most important question for democracy, and there is no issue more important for democracy than ensuring equal economic, political and general social status of all people in a human community, regardless of their nationality, race, religion etc. An unresolved national question, i.e. the issue of equality of peoples and nations within a multinational socialist society can not only lead to instability and conflict, which in itself makes it difficult to move towards democracy, but also directly indicates the unwillingness of the socialist society to solve one of the most important issues of democracy, whose natural roots are so obvious. Milosavleski considered that the complex national constellations of socialist societies, the history of these societies is the history of the development and resolution of the national question, and he points out

to different approaches to solving it in various pre-socialist societies, making an example of tsarist Russia where many nations, peoples and ethnic groups, were in absolute or relative subordination of the Russian nation up until the revolution. On the other hand, in the Kingdom of Yugoslavia, in the pre-war period, all nations and peoples had the right to use their native language. Another example was Bulgaria, as one of the socialist countries which did not provide national rights of its national minorities (for example the Macedonians).

In 1968, in their work *The Electoral System and Electoral Democracy in Practice* (*Изборниот систем и изборната демократија во практика*), professor Milosavleski and professor Nedkov analyze the electoral system and the electoral practice in order to understand their shortcomings and to provide guidelines for the development and harmonization of the electoral process to the citizens. In the section relating to the elections and the formation of the personal structure of the representative bodies, they also refer to the appropriate proportional representation of nationalities, an issue they consider very important for the heterogeneous Macedonian community in which the relations between nations and nationalities are mostly crystallized. Based on data from the elections in 1965 and 1967, they made a comparison of the representation of each of the three ethnic groups of the Macedonian population in the composition of municipal assemblies (Macedonians, Albanians (Sqiptars) and the Turks) and conclude that the representation of the Turkish nationality is very poor. This poor representation of the Turks, the authors explain, results from the large-scale dispersion of the Turkish ethnicity throughout Macedonia on the one hand, but on the other hand, the condition of a social stagnation of the Turks at the time, with low social ranks and low prestige of the economic activities that this nationality mostly occupied (agriculture and crafts).

In 1997, Milosavleski produced a special work in collaboration with Mr. Mirče Tomovski – a prominent Macedonian journalist, referring to minorities in the country, titled *Albanians in Macedonia 1945-1995: Legislation, Political Documentation, Statistics*. The main reason behind this book, as the authors said, were the controversies over the status and the objective position of the Albanians in the Republic Macedonia, especially in the years after the independence, from 1991, when, according to the authors, in the context of the general Balkan nationalist euphoria, Albanian nationalism rose to the highest level. In this pretext, Albanian nationalists, manipulating various misinformation intended primarily for foreign than for internal use, started their open battle for secession. In the section relating to the legislation the authors presented excerpts from the

Macedonian Constitution, in the period 1946-1991, related to the promotion of the rights of the minorities² (nationalities and ethnic groups) living in the country for the purpose of achieving greater equality of the Macedonian state. The part relating to the political documentation is composed of excerpts from various analytical materials, views, perspectives, information, resolutions, party statistics, debates in the institutions of the Communist Party of Macedonia (CPM), or later the League of Communists of Macedonia (CLM). Statistical data presented in this book are excerpts from various publications of the State Statistical Office of the Republic of Macedonia and the demographic trends, migration, employment, the political system, the education, child care and upbringing, publishing, scientific and research activities, media, culture, and penal policy (crime statistics).

The first controversy, according to the authors, is the demographic statistics, which acted as a tool of the daily politics and party propaganda, using figures from official statistics up to fictive data from the "private" statistics. Thus, the number of Albanians in Macedonia is depicted by 1.200.000 (under private or party-ideological statistics), and according to official statistics of the Statistical Office of the Republic of Macedonia that number was 442.914. However, in the historical context of the data, as discussed by authors, the objective historical statistical data shows that in 1953, according to the first post-war census conducted by following the stringent European standards, at the time in Macedonia lived 860.699 Macedonians and 162.524 Albanians, with a ratio of approximately 1:6. The ratio in 1997 was less than 1: 3 (1.288.330 : 442.914). According to them, this ratio had moral and political consequences, but they could in no way lead to changes in the boundaries of the states, which would change the balance of power in Europe, but would also threaten the process of Balkan cooperation (1997: 5).

The second controversy is obvious in the claim that the Albanian population in Macedonia was utterly deprived as nationality, both politically and in terms of achieving its cultural and educational rights. The efforts of Milosavleski and Tomovski were to follow the development of this issue from 1945 until 1997 through numbers and other facts, as well as through communicating other works which could reflect the policy of the state on this question (1997: 6). According to the data presented (statistical, excerpts from legislation and political documents of the League of Communists) Milosavlevski and Tomovski claimed that during the period of fifty years, the Albanians in Republic of Macedonia, for the first time,

² In the former DF Yugoslavia, and in the Republic of Macedonia as its constituent unit, there was a distinction between the notion of nationality and the notion of ethnic group, which was not burdened by value connotations.

together with the Macedonian people and other nationalities, since the beginning of the formation of the Macedonian state after World War II, had acquired full rights of primary education in the Albanian language, with a tendency to expand this educational right to secondary and higher education. The percentage of citizens who received diploma for completed education (especially secondary and high education) marked a continuous growth. It is important to mention the fact that the Macedonian state was not a part of the more developed countries (except in a few exceptional years when the *GDP per capita* reached the level of \$1000). Consequently, the health care was in accordance with the level of social development, but it equally affected all citizens of Macedonia; however, there was significant reduction of child mortality, especially among the Albanian minority (1997: 6). The data on published works showed a continuous growth in publishing books in Albanian language, an increase in the number of magazines, and a constant presence of newspaper publishing in Albanian, and later television broadcasts as well. There is also data on established cultural associations, theaters, data on employment, migration, and penal policy.

The authors paid a particular focus on the issue of political rights and freedoms of national minorities in Macedonia from its independence until today. Through excerpts from the former and present constitutions of the Republic of Macedonia (former Yugoslavia), and through other legislation, they show the continuing efforts of the Macedonian state to provide a legal framework for the exercise of the rights and freedoms of national minorities. The attempts to include the *national minorities in state bodies*, the institutions of local self-government, and in social and political organizations are also evident.

However, despite these trends for the integration of Albanians in the Macedonian society, using selected documentation, the authors indicate the continuing presence of nationalist activities, primarily in the educational process, which manifested itself even with attempts to change the national identity of the Turks, Macedonian Muslims and Roma. The information based on the analyses and data gathered by the Republican Secretary of Justice, the Republican Secretariat for Interior, and the Republican Committee for Education and Science, what is obvious is the emergence of the mass change of the last letters of their surnames which ended the "ski" or "ov" with the vowels "u", "a" or "i", which is in the context of the Albanian language and identity (1997: 174). "The occurrence of changing last names is wide spread on the territory of the whole Republic. On the basis of the incomplete data of the survey conducted by the State Security Service, the conclusion can be drawn that this is a massive occurrence in some areas with very

overt consequences. As an illustration, it is listed that so far there have been a total of 2234 registered cases of changes in the last names. These forgeries were done by 224 individuals, of which 215 are educators" (1997: 175).

Through this work Milosavleski made an endeavor to search for the truth about the interethnic relations in Macedonia, to give an objective perspective on the situation of the Albanians and other national minorities in Macedonia, in order to reduce the space for manipulation of the Albanian question, for the purpose of promoting inter-national relations and building bridges of trust, which was of interest to all citizens.

Finally, I would like to add that apart from his general scholarly activities, Professor Slavko Milosavleski actively participated in the political life of the country from its beginnings up to the 1970s as a member of the highest institutions of the Communist Party of Macedonia and later in the League of Communists of Macedonia, fighting for the democratization of the Macedonian society, and opposing to political dogmatism. With his liberal thinking, critical of political and "intellectual" dogmatic, he drew their anger and was eliminated from political participation in the most vulgar manner first in 1973, and then, which was even worse, the cessation of his scholarly career with his forced retirement in 1974. However, despite all his life ordeals, Professor Milosavlevski remained true to social democracy as an idea and as practice.

Bibliography:

- Милосавлевски, С. 1967. *Увод во социологијата*. Скопје: Македонска книга.
- Милосавлевски, С. 1967. *Револуција и демократија - Оглед од политичка социологија*. Скопје: Култура.
- Милосавлевски, С.; Недков, М. 1968. *Изборниот систем и изборната демократија во практика*.
- Milosavlevski, S., Tomovski, M. 1997. *Albanians In The Republic of Macedonia 1945-1995: Legislative, Political documentation, Statistics*. Skopje: NIP "Studentski Zbor".

МАЛЦИНСТВОТА ВО ТВОРЕШТВОТО НА ПРОФЕСОР СЛАВКО МИЛОСАВЛЕВСКИ

Констатнин МИНОСКИ¹

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Филозофски факултет

Почитувани,

Ми претставува особена чест и задоволство што имам можност да учествувам во трибината посветена на животот и делото на еден од првите социолози во Република Македонија во времето после Втората светска војна проф. Славко Милосавлески. Тој со својата научна дејност ги постави темелите на повоената социологија во Македонија, а особено на политичката социологија. Како што истакнаа претходните говорници, тој е привоит професор што го вовел предметот социологија на Правниот факултет во Скопје (го предавал до 1974 година), а учествува и во создавањето на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје. Ја имав честа да биде мој професор на постдипломските студии по социологија на насоката политичка социологија, да полагам кај него испит, но заедно со моите драги професори кои претходно зборуваа за него, тој беше член во Комисијата за оценка, но и за одбрана на мојата докторска дисертација.

Во интерес на времето, нема да зборувам за темите за кои веќе зборуваа моите ценети професори, но би се надоврзал на една тема која што проф. Славко Милосавлески ја анализираше понекогаш како дел од неговите анализи на политичкиот систем и состојбите во политичкиот живот на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а тоа прашањето на малцинствата (етнички групи, народности, националности). По осамостојувањето на Република Македонија изработи и посебен труд во соработка со г-динот Мирче Томовски, а тоа Албанците во Република Македонија 1945 - 1995: легислатива, политичка документација, статистика.

Проблемот на малцинства, односно на националните малцинства е дел од предметот на истражување на проф. Милосавлески во повеќе различни

¹ Проф. д-р Констатнин Миноски, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Филозофски факултет - Институт за социологија.

студии. Тешко можело да се проблематизира прашањето за демократијата во социјализмот, и по него, а да не се расправа, односно да не се анализираат прашањето за малцинствата. При тоа, проф. Милосавлески теоретски му приоѓа на проблемот од аспект на марксистичката социолошка традиција.

Во 1967 година Милосавлески го издава својот труд „Увод во социологијата“ кој што служел како прирачник за студентите на правниот факултет во Скопје. Она што го чини овој труд посебен, а како што истакнува и авторот, е обидот да се надмине вулгарното разбирање на марксистичката мисла, односно дека пред Маркс општествената мисла немала некое поголемо значење, освен како апологија на класното потчинување. За таа цел авторот дава проширен преглед на развојот на општествената мисла од антиката до појавата на марксизмот. Во овој труд, меѓу другите теми, се посветува соодветно внимание и на темите народ, нација, нивните карактеристики, некои специфичности за настанувањето на европските нации, националното прашање во Југославија: политичко-правен аспект, културниот аспект, економскиот аспект, националните малцинства, кои авторот теоретски ги разработува.

На истата тема, националното прашање, проф. Милосавлески и посветува внимани е во своето дело Револуција и демократија - Оглед од политичка социологија. Анализирајќи го прашањето за односот на револуцијата и демократијата, каде демократијата се гледа како иманентна на револуцијата, проф. Милосавлески истакнува дека националното прашање е пробен камен на социјалистичката демократија. Иако капитализмот е епохата на раѓањето на нацијата и националното прашање, во негови рамки проблемот на нацијата и националното прашање во ни една нација не е консеквентно решен. Тој смета дека националното прашање е најапсолутно прашање на демократијата и дека не постои позначајно прашање за демократијата отколку обезбедувањето на еднаков економски, политички и општосоцијален статус на сите луѓе во една човечка заедница, без оглед на националноста, на расата, вероисповедта и сл. Нерешеното национално прашање, односно прашањето за рамноправноста на народите и нациите во рамките на повеќенационално социјалистичко општество не само што може да доведе до нестабилност и конфликт, што само по себе го отежнува придвижувањето кон демократијата, туку и непосредно укажува на неподготвеноста на социјалистичкото општество да реши еден од најзначајните проблеми на демократијата, чии природни корени се толку очигледни. Милосавлески смета дека заради сложените национални констелации во областа на социјалистичките општества, историјата на тие општества е историја на развојот и решавањето на националното прашање

и при тоа укажува на различниот пристап во решавањето на истото во различните пред социјалистички општества давајќи ги за пример царска Русија каде многубројни нации, народи и народности до револуцијата биле во апсолутна или релативна субординација на големоруската нација. Или пак за Кралството Југославија, каде пред војната не сите нации и народи имале право дури и на приватно користење на својот јазик. Но, се истакнува и Бугарија како една од социјалистичките земји каде не е обезбедени националните права на националните малцинства (го дава примерот со Македонците).

Во 1968 година во „Изборниот систем и изборната демократија во практика“ проф. Милосавлески и проф. Недков, ги анализираат изборниот систем и изборната практика со цел да се увидат недостатоците на истиот и да се дадат насоки за развој и приближување на изборниот процес до граѓаните. Во делот што се однесува на *Изборниот систем и формирањето на персоналната структура на прејсставничкиот шела*, се осврнуваат и на соодветното сразмерно претставување на народностите, а што го сметаат за многу важно за хетерогената македонска заедница во која најчесто се кристализираат односите меѓу нациите и народностите. Врз основа на податоците од изборите одржани во 1965 и во 1967 година, ја споредуваат застапеноста на секоја од трите групации во популацијата во Македонија во составот на општинските собранија Македонците, Албанците (Шиптарите) и Турците и заклучуваат дека претставувањето на турската националност е многу слабо. Ваквата слаба застапеност на Турците, авторите ја објаснуваат со големата дисперзираност на турската националност во Македонија од една страна, но од друга страна и со состојбата на извесна социјална стагнација во која се наоѓале Турците во тоа време, со слабиот социјален ранг и престиж на економските дејности со кои оваа народност претежно се занимавала (земјоделство и занаетчиство).

Во 1997 година Милосавлески изработи посебен труд во соработка со г-динот Мирче Томовски - истакнат македонски новинар, а кој се однесува на малцинствата во Република Македонија, и тоа Албанците во Република Македонија 1945 - 1995: легислатива, политичка документација, статистика. Главен повод за оваа книга, како што истакнуваат авторите, биле контроверзите околу статусот и објективната положба на Албанците во Република Македонија, особено во периодот после осамостојувањето на Република Македонија во 1991 година, кога, според авторите, во контекстот на општата балканска националистичка еуфорија се подигна до највисоко рамниште и албанскиот национализам. Во тој претекст манипулирајќи со разни дезинформации наменети повеќе за надворешна отколку за внатрешна

употреба, албанските националисти ја започнале својата отворена битка за отцепување. Во делот што се однесува на легислативата се претставени извадоци од македонските Устави, во периодот од 1946 до 1991 година, а кои се однесуваат на унапредување на правата на малцинствата² (националностите и етничките групи) што живеат во Република Македонија во функција на постигнување што поголема рамноправност во македонската држава. Делот што се однесува на политичката документација е составен од извадоци од различни аналитички материјали, погледи, стојалишта, информации, резолуции, партиска статистики, дебати во органите и телата на Комунистичката партија на Македонија (Communist Party of Macedonia), односно подоцна Сојузот на комунисти на Македонија (Communist League of Macedonia). Статистичките податоци што се презентираат во оваа книга се извадоци од разни публикации на Државниот завод за статистика на Република Македонија и се однесуваат на демографските движења, миграциите, вработувањето, политичкиот систем, образованието, child care and upbringing, publishing, scientific and research activities, media, culture, and penal policy (crime statistics).

Првата контроверза, според авторите, е демографската статистика која била ставена во функција на дневна политика и партиска пропаганда со употреба на бројки од официјалната статистика па се до бројки што се измислуваат според приватна „статистика“. Така, бројот на Албанците во Република Македонија се прикажувал од 1200000 (според приватна или партиско- идеолошката статистика), а според официјалните статистички податоци на Заводот за статистика на Република Македонија тој број изнесувал 442.914. Меѓутоа, ако се стават во историски контекст, какошто тоа го прават авторите, објективниот статистичко историски податок покажува дека во 1953 година, според првиот повоен попис направен по строгите европски стандарди, во Република Македонија живееле 860.699 Македонци и 162.524 Албанци, а соодносот бил приближно 1 : 6. Соодносот во 1997 година бил помалку од 1:3 (1.288.330:442.914). Според нив, ваквиот сооднос имал морални и политички консеквенции, но тие во ниеден случај не би можеле да доведат до промени на границите на државите со што би се променила рамнотежата во Европа, но би бил загрозен и процесот на балканска соработка. (1997:5)

Втората контроверза е во настојувањата да се оцени дека албанското население во Македонија е целосно обесправено, како националност, и од

² Во поранешна СФР Југославија, и во Република Македонија како нејзина конститутивна единица, се правеше дистинкција помеѓу народност (подоцна националност) и етничка група, но која не содржеше вредносна конотација.

политичка аспект и од аспект на остварување на културно-образовни права. Настојувањата на Милосавлески и Томовски биле да го проследат развојот на ова прашање од 1945 па се до 1997 година низ бројки и други факти, како и низ приопштување на текстови преку кои може да се отслика политиката на државата кон ова прашање. (1997:6) Согласно прикажаните податоци (статистички, извадоци од законската регулатива и политичката документација на Сојузот на комунисти) Милосавлевски и Томовски истакнуваат дека во период од педесет години, Албанците во Република Македонија, за првпат, заедно со македонскиот народ и другите националности, од почетокот на формирањето на македонската држава после Втората светска војна, стекнуваат целосно право на основно образование на албански јазик, со тенденција правото на образование да се проширува кон различните видови средно и високо образование. Во постојан раст е процентот на граѓаните кои се стекнуваат со диплома за завршен некој од степените на образование (особено средно и високо). Притоа се истакнува фактот дека македонската држава не спаѓа во поразвиените држави (освен во неколку исклучителни години не е достигнато нивото од 1000 УСА\$ национален доход). Следствено и здравствената заштита е во согласност со нивото на општествениот развој, но тоа еднакво ги погодува сите граѓани на Македонија, а се истакнува значителното намалувањето на смртноста на децата, особено на Албанците.(1997:6) Се истакнуваат податоците за издаваштво, каде исто така може да се забележи континуиран раст на објавувањето книги на албански јазик, зголемување на бројот на списанија, но и постојана присутност на издавање весник на албански јазик, а подоцна и емитување на телевизиска програма. Се даваат податоци за културно уметнички друштва, театри, но и за вработеноста, миграциите, па и за казнената политика. Посебно се акцентира прашањето на политичките права и слободи на националните малцинства во Македонија во периодот од ослободувањето па се до денес. Преку извадоците од Уставите на Република Македонија (и поранешна СФР Југославија), и другите законски решенија, се прикажува континуираното настојување на македонската држава за обезбедување на правни рамки за остварување на правата и слободите на националните малцинства. Но исто така, евидентни се и обидите за нивно вклучување во државните органи, органите на локалната самоуправа, но и во општествено-политичките организации.

Меѓутоа, покрај ваквите тенденции за интегрирање на Албанците во македонското општество, со помош на избраната документација авторите укажуваат за постојаната присутност на националистичките активности, пред

се во процесот на образование, а кој се манифестира дури и со обидите за менување на националниот идентитет на дел од Турците, Македонците со исламска вероисповед, па и Ромите. Од информациите базирани на анализите и податоците gathered by the Republican Secretary of Justice, the Republican Secretariat for Interior, and the Republican Committee for Education and Science, може да се забележи појавата на масовно менување на последните букви од нивните презимиња што завршувале на „ски“ или „ов“ со самогласките „у“, „а“ или „и“, што е во контекст на албанскиот јазик и идентитет. (1997:174) “The occurrence of changing last names is wide spread on the territory of the whole Republic. On the basis of the incomplete data of the survey conducted by the State Security Service, the conclusion can be drawn that this is a massive occurrence in some areas with very overt consequences. As an illustration, it is listed that so far there have been a total of 2234 registered cases of changes in the last names. These forgeries were done by 224 individuals, of which 215 are educators.” (1997:175)

Со оваа книга Милосавлески настојувал да трага по вистината за меѓуетничките односи во Македонија, да даде објективна слика за положбата на Албанците, но и другите национални малцинства во Македонија, со цел да се стесни просторот за манипулација со албанското прашање, а во функција на унапредување на меѓунационалните односи и градење на мостови на доверба, што е од интерес за сите граѓани.

На крајот уште би истакнал дека покрај широката научна активност, проф. Славко Милосавлески активно учествувал и во политичкиот живот во Република Македонија од нејзините почетоци до 1970-тите години и тоа во највисоките тела на Комунистичката партија на Македонија и подоцна во Сојузот на комунистите на Македонија борејќи се за демократизација на македонското општество, наспроти политичкиот догматизам. Со своите слободарски мисли критички настроени кон политичките и „интелектуалните“ догматици, го привлекува нивниот гнев и највулгарно е елиминаран прво од политичкиот живот во 1973 година, а потоа, што е уште пострашно, и од научниот со неговото присилно пензионирање во 1974 година. Но, и покрај сите негови животни премрежја, професорот Милосавлевски остана доследен на социјал-демократијата и како идеја и како пракса.

Литература

- Милосавлевски, С. 1967. *Увод во социологијата*. Скопје: Македонска книга.
- Милосавлевски, С. 1967. *Револуција и демократија - Оглед од политичка социологија*. Скопје: Култура.
- Милосавлевски, С., Недков, М. 1968. *Изборниот систем и изборната демократија во практика*.
- Milosavlevski, S., Tomovski, M. 1997. *Albanians In The Republic of Macedonia 1945-1995: Legislative, Political documentation, Statistics*. Skopje: NIP "Studentski Zbor".